

УКРАЇНСЬКЕ МІСТЕЦТВО

НОТА ВЕПЕ

№36

«NOTA BENE»
випуск № 36
березень-квітень 2025

ГОЛОВНА РЕДАКТОРКА	Ксенія Москаленко
ВЕРСТАЛЬНИЦЯ	Поліна Власенко
ДИЗАЙНЕРКА ОБКЛАДИНКИ	Дарина Старинець
РЕДАКТОРКИ	Анастасія Заборовець Кіра Даценко Ксенія Москаленко Поліна Сухенко
АВТОРИ	Анастасія Гарбуза Богдан Хірський Валерія Ющенко Віталіна Іванова Владислава Орел Владислава Лещук Дар'я Райкова Єва Буняк Єлизавета Дмитренко Єлизавета Дроздова Ксенія Москаленко Маргарита Сікало Марія Сойма Поліна Власенко Христина Іванойко Христина Зеленюк
ШЕФ-РЕДАКТОРКА	Тетяна Фокіна

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ:

Фаховий коледж «Універсум» Київського столичного університету імені Б. Грінченка
Циклова комісія з видавничої справи, культури та української філології

Адреса редакції: проспект Л. Каденюка, 16 (Ю. Гагаріна) Київ, 02094.
Редакція може не поділяти авторські висловлювання в опублікованих статтях.
Використовуючи матеріали публікацій цього випуску, ви зобов'язуєтесь посилатися на «Nota Bene».

Митець той, хто у відчужанні творчому сильні-
ший від існуючих категорій.

ЧИТАЙТЕ
У ВИПУСКУ:

«Київський Гауді» та його найвеличніше творіння.....	4
Звірі й квіти Марії Примаченко.....	6
Брати-митці: Федір та Василь Кричевські.....	8
Кримське мереживо: Örnek.....	10
Майстер української ілюстрації - Владислав Єрко.....	12
«Душа українського кіно» - Іван Миколайчук.....	14
Квітка Цісик - золотий голос української пісні.....	16
«Шукай!»: Київ у мініскульптурі.....	18
Феномен Павлюка: чому «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» стала хітом.....	20
Сучасний український театр: огляд на «Конотопську відьму».....	22
Бенксі та Україна як на Київщині з'явилися нові графіті.....	24
Український скоропис - письмо як мистецтво.....	26
Нумізматика як нове мистецтво	28
Українська марка - історія на конверті.....	30
Новини.....	32
День коледжу.....	34
Поезії.....	36

«Київський Гауді» та його найвеличніше творіння

Лешко Городецький – це його ім'я польською, народився 23 травня 1863 року в родині польського шляхтича Владислава Городецького-старшого в селі Шолудьки Подільської губернії, зараз Вінницька область.

Городецький був відомим архітектором та меценатом, без якого зараз неможливо уявити центр Києва. Він створив близько тридцяти будинків у Києві та низку будівель в інших містах України, найвідомішими з яких є: Будинок з химерами; Кераїмська кенаса (Будинок актора) та Миколаївський костел (Будинок органної

та камерної музики); Національний художній музей України; ціла вулиця на Хрещатику, яка зараз називається на честь свого творця – архітектора Городецького, колишню меблеву фабрику Йосифа Кімаєра, будинок Бендерського на Великій Васильківській, 25 (фасад змінений після II світової війни), та інші неординарні споруди. Зокрема, в Євпаторії архітектор збудував собі віллу, у Сімферополі – власний завод вуглекислоти та штучного льоду, а також: мавзолей графів Потоцьких у селі Печера; Шпиківський цукровий завод; каплицю у Рахах на Поділлі; жіночу гімназію у Черкасах; гімназію та міську школу в Умані; лікарню у Мошнах (зараз, на жаль, дерев'яна споруда в жалюгідному стані).

І все ж, найбільшу славу йому приніс саме Дім з химерами, який одразу ж огорнув містичний ореол, багато в чому через екстравагантну особу його автора. Городецький придбав ділянку землі для будівництва прибуткового будинку в центрі столиці, але в досить незручному місці: з одного боку був досить крутий спуск. Друзі намагалися відмовити архітектора, запевняючи, що на таких кручах нічого, крім банальної коробки, збудувати не можна. І тоді Городецький побився об заклад з архітектором Олександром Кобелевим, який стверджував, що тільки божевільний може зважитися за такий короткий час тут щось побудувати. Коли ж у 1903 році відбулося відкриття будинку, Кобелев у присутності багатьох свідків зняв капелюха і поклонився автору.

Багато людей думали, що Будинок з химерами Городецький створив під враженням від подорожі Африкою. Насправді, споруда була створена до відомого сафарі. Він мріяв про ту подорож і, начебто передбачаючи враження від неї, розмістив на фасаді будинку голови слонів, носорогів, антилоп.

Городецького знав увесь Київ. Він одним з перших у Києві купив авто, фанатично любив полювати в джунглях Африки, дозволяв собі кататися Хрещатиком у кабріолеті з мавпочкою на плечі, дружив з Ігорем Сікорським, піднімався в небо з першими авіаторами на очах вражених

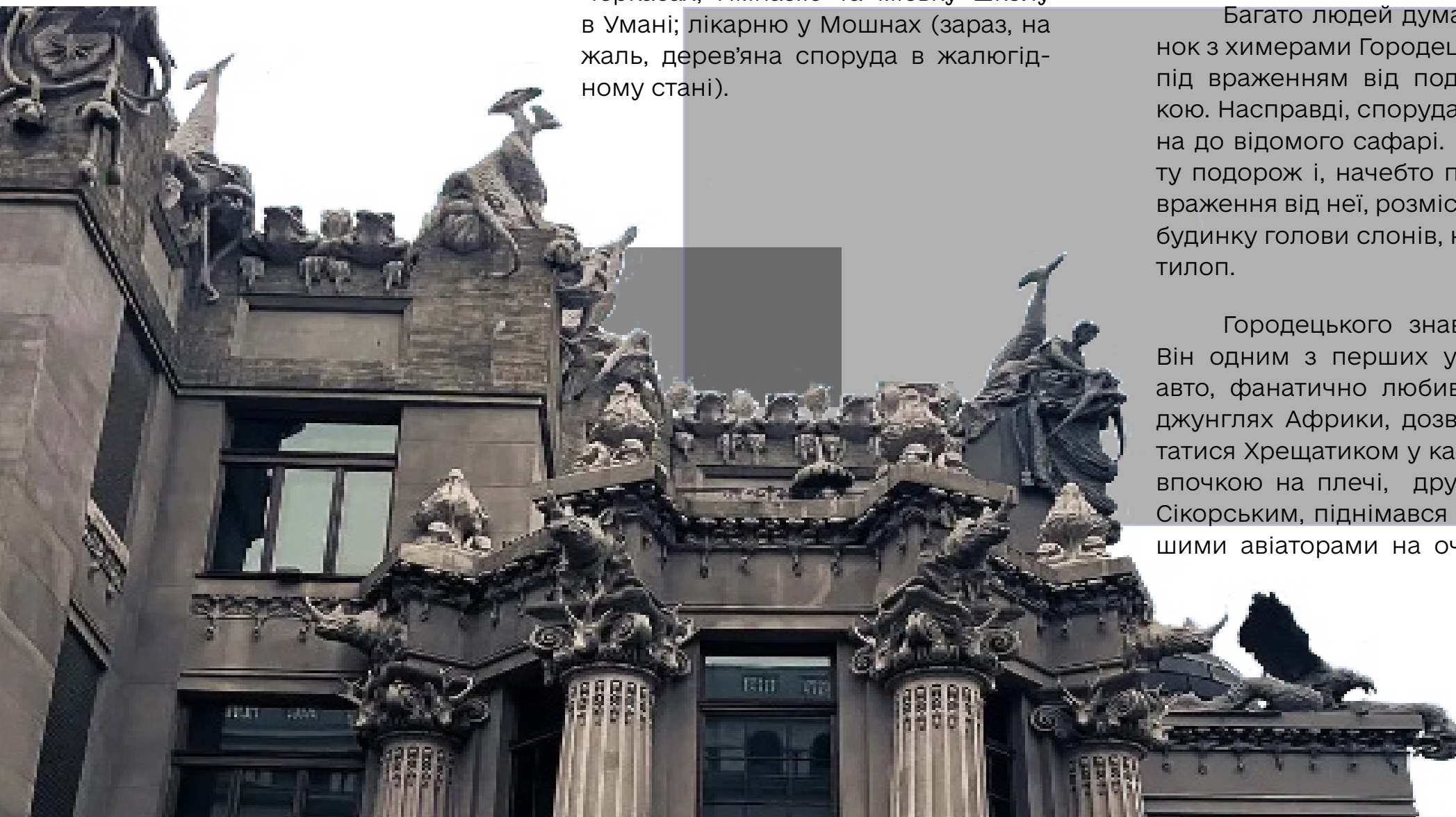
глядачів чи якимось іншим чином епатував публіку. Власне, і Будинок з химерами, в якому на першому поверсі оселився сам, він прикрасив своїми мисливськими трофеями: на стінах висіли композиції з мисливської зброї, а меблі і люстри були зроблені з рогів і шкір вбитих ним тварин.

Після Жовтневого перевороту 1917 року будинок націоналізували, всі квартири в ньому, і десятикімнатну на четвертому поверсі, і дев'ятикімнатну на п'ятому, перетворили на комуналки. У 1920-х роках тут був штаб військово-трудої лісозаготівельної дружини, пізніше – ветеринарне управління Київського військового округу. А 19 листопада 2004 року у відбудованому та відреставрованому Будинку з химерами було відкрито Музей сучасного мистецтва України.

У 1920 році Городецький, тікаючи від більшовиків, емігрував спочатку в Польщу, потім – на Схід. 1928 року його було запрошено до праці в Тегеран. Персія швидко європеїзувалася, отож непересічний архітектор став до роботи. Він створив абсолютно модерний вокзальний комплекс у Тегерані й навіть, як кажуть, новий палац шаха.

Архітектор помер 3 січня 1930 року. Він похований у римо-католицькій частині християнського кладовища Долаб у Тегерані. На надгробку викарбувано напис польською мовою: «Професор архітектури. Нехай чужа земля йому буде легкою».

Анастасія Гарбуза, 2 ВСР

Звірі й квіти Марії Примаченко

Марія Оксентіївна Примаченко — українська народна художниця в жанрі «**наївного мистецтва**», лауреатка Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, заслужена діячка мистецтв УРСР, народна художниця України, авторка понад 800 картин, 650 з яких зберігаються у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва в Києві.

Вона одна з найяскравіших представниць українського народного живопису. Її творчість вражає своєю неповторністю, багатством барв і казковими сюжетами, де химерні звірі мирно співіснують з фантастичними квітами. Самобутній стиль художниці зробив її відомою не лише в Україні, а й далеко за її межами. Кожна її картина — це вікно в магічний світ, де природа, фантазія та українська традиція сплелися воедино.

Рослинний світ у творчості Примаченко нагадує казку, де квіти набувають дивовижних форм і відтінків. Вони ніби світаються зсередини, роз-

криваючи своє символічне значення. У її картинах можна побачити неймовірні різнокольорові ромашки, великі маки, палаючі соняшники та фантастичні лілії. Кожна квітка наче жива, вона розповідає власну історію. Деякі з них мають людські обличчя, ніби спостерігають за глядачем, інші схожі на зорі або дивовижні візерунки, що мерехтять, як вишиті українські рушники. Яскраві, теплі кольори передають радість життя, оптимізм і віру в добро.

Окреме місце у творчості Марії Примаченко посідають химерні тварини. Це не просто фантазія, а відображення народних легенд і переказів. Її «звірина серія» наповнена незвичайними істотами: левами з довгими хвостами, кониками з людськими рисами, строкатими птахами з мудрими очима. Дракони, чудернацькі слони, ведмеді, вовки та фантастичні істоти постають перед глядачем у яскравих кольорах, з неймовірними орнаментами на шкірі чи пір'ї. Вони можуть бути як доброзичливими, так і грізними, проте завжди сповнені життя та внутрішньої сили. Деякі з них ніби виринули зі стародавніх міфів або казок, інші схожі на мешканців снів, що втілилися у фарбах.

Часто ці фантастичні звірі супроводжуються написами, що додають картинам ще глибшого сенсу. Наприклад, на одній із картин можна побачити підпис: «Жив-був добрий лев, який не їв зайців». У таких деталях криється народна мудрість і гумор.

Марія Примаченко залишила багату мистецьку спадщину. Її роботи зберігаються в музеях та приватних колекціях по всьому світу. Вони надихають сучасних митців, а її творчість стала частиною української культури. Образи фантастичних звірів і розкішних квітів досі живуть у серцях шанувальників народного мистецтва. Картини Марії Примаченко не лише тішать око, а й несуть у собі важливий меседж — вони нагадують нам про красу навколишнього світу, силу людської уяви і необхідність берегти природу.

Завдяки її мистецтву українська традиція залишається живою, вона надихає, зачаровує і дарує людям яскравий світ, наповнений добром і чарівністю. Марія Примаченко — справжня берегиня казкового світу, де квіти та звірі розповідають власні історії мовою барв і форм.

Єлизавета Дроздова, 2 ВСР

Брати-митці: Федір та Василь Кричевські

Феноменальний випадок історії мистецтва, зокрема і не лише українського. З їх іменами пов'язана ціла доба українського духовного відродження. Ці геніальні брати зробили надзвичайно вагомий внесок у розвиток живопису, архітектури та багато інших сфер української культури. **Федір Григорович Кричевський** – видатний художник, майстер історичної та тематичної картини, педагог, один із фундаторів українського модерного живопису.

Народився 22 травня 1879 року в місті Лебедин на Сумщині в багатодітній сім'ї земського повітового фельдшера. Родина статками не володіла. Він мав шістьох братів і сестер, а його найстаршим братом був Василь Кричевський – видатний архітектор, художник та графік.

У 1917 році Федір Кричевський взяв участь у створенні Української академії мистецтв і був обраний її першим ректором. Всі сили та енергію, весь організаційний хист він віддав налагодженню роботи академії, яка спочатку містилася в приміщенні при Центральній Раді. Коли більшовики в січні 1918 року захопили Київ, вони закрили академію. Отож, Федір Кричевський був ректором академії лише один рік.

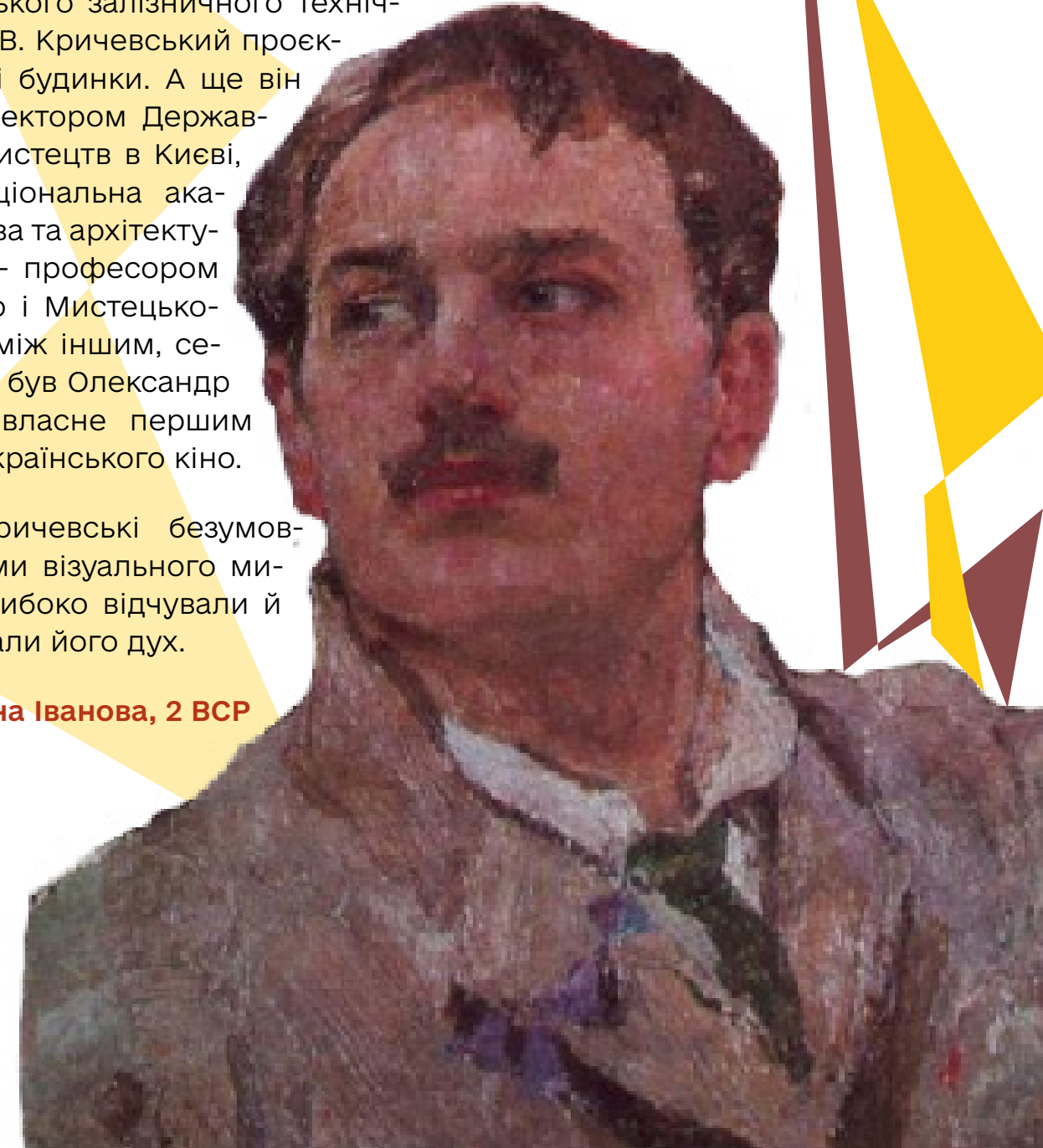
Василь Григорович Кричевський – архітектор, маляр, графік, художник театру та кіно, педагог, мистецтвознавець, творець Малого герба України з тризубом та перших українських грошей, творець нового українського стилю в архітектурі – українського архітектурного модерну. Він

започаткував національну течію, наскрізь оригінальну, самобутню, оперту на глибоке знання та вивчення старого українського народного мистецтва.

Василь з дитинства малював, мав абсолютну зорову пам'ять на контури та колір. Найбільше подобалось йому писати сільські пейзажі. Рано навчився читати, його улюбленими творами були Гомерові «Іліада» та «Одіссея». Вже після закінчення Харківського залізничного технічного училища В. Кричевський проектував приватні будинки. А ще він був першим ректором Державної академії мистецтв в Києві, що тепер Національна академія мистецтва та архітектури, а пізніше – професором Архітектурного і Мистецького інститутів (між іншим, серед його учнів був Олександр Довженко), і власне першим художником українського кіно.

Брати Кричевські безумовно були геніями візуального мистецтва, які глибоко відчували й завжди пізнавали його дух.

Віталіна Іванова, 2 ВСР

Кримське мереживо: Örnek

Örnek є одним із найдавніших надбань культури кримськотатарського народу. Орнаментальне мистецтво кримських татар пройшло довгий шлях розвитку і продовжує розвиватися й сьогодні.

Орнамент має глибоке символічне значення, пов'язане з історією Криму та його багатовіковою культурою. Örnek досяг найвищого розквіту в період Кримського ханства (друга половина XV – кінець XVIII століття). У Кримському ханстві діяла цехова система виробництва, і в кожному великому місті працювали майстри різних ремесел: ткачі, ювеліри, вишивальники, кушніри, мідники та інші. Високохудожні вироби купувала кримська знать, а також їх експортували до інших країн.

Орнамент використовували для прикрашання одягу, тканин, ювелірних виробів, меблів, архітектурних елементів і навіть надгробків. Основні мотиви орнаменту поділяють на

дві групи: рослинні, що переважають у вишивці та ювелірному мистецтві, і геометричні, які частіше зустрічаються в ткацтві та килимарстві. Всі елементи орнаменту мають поєднуватися, підсилюючи одне одного або створюючи нові символи. Кожен елемент має свою назву та значення.

Поширеними символами в орнаменті є зображення рослин, які мають конкретні значення. Наприклад, гранат символізує родючість і достаток, троянда символізує заміжню жінку, тополя або кипарис – чоловіка, голову сім'ї, а мигдальний горіх – молоду дівчину. Символізм підкреслюється завдяки використанню незвичайної кольорової гами. Також найчастіше застосовують такі поєднання символів, як, наприклад, тюльпан всередині троянди, символізуючи любов пари або весілля.

Ключову роль у відродженні та популяризації орнаменту Örnek зіграв Мамут Чурлу, художник, мистецтвознавець та майстер сучасного

кримськотатарського декоративного мистецтва. Він є засновником і лідером кримськотатарського творчого об'єднання «Чатир-Даг», а також автором і куратором проекту «Кримський стиль».

У 2018 році Örnek був доданий до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України, а в 2021 році його внесли до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

Сьогодні традиції кримськотатарського орнаменту Örnek продовжують розвивати такі майстрині, як Ельвіра Османова, яка спеціалізується на техніці вишивки «татар-ішлеме»

та «мклама», Айдер Асанов, ювелір, який використовував орнамент у своїх виробках і навчав цього мистецтва молоді. До них також належать Любов Сторчак, Гульнара Негляденко, Тамара Ключкіна, Зарема Мустафаєва, Ліля Каїшева та інші. Ці майстри і майстрині інтегрують їх у сучасне мистецтво, використовуючи орнамент у кераміці, килимарстві, художніх панно та розписі на склі. Орнамент залишається живим символом кримськотатарської ідентичності та нагадує про багатство культурної спадщини Криму.

Владислава Лещук, 1 ВСР

Майстер української ілюстрації – Владислав Єрко

Владислав Єрко – український художник-ілюстратор. З 1989 року входить до Національної спілки художників України.

Він зазвичай тихий, але часом може стати несамовитим. Найбільше цінує роботу, що триває до втоми, до болю в спині й руках. Для нього ідеальний день – це занурення в малювання, коли поруч музика, а фоном грає знайомий до дрібниць фільм. Лише зрідка його відривають від цього прийому їжі чи коротка фіззарядка, що допомагає не втратити ритм.

Майбутній ілюстратор народився 1 липня 1962 року в Києві. Вихованням займалась мама, якій самій доводилося заробляти на сім'ю, тому Владислав навчався в інтернаті.

В дитинстві хлопчик вважав, що єдиний жанр образотворчого мистецтва – це ілюстрація, бо всі книги, що він читав, були з малюнками. Приголомшливим відкриттям для нього стало усвідомлення, що всі видатні картини, які, як він думав, існують лише на сторінках його книги, насправді розміщені на величезних полотнах у музеях по всьому світу.

Після служби в армії Владислав Єрко вступив до Українського поліграфічного інституту ім. І. Федорова (зараз Інститут поліграфії та медійних технологій Національного університету «Львівська політехніка»). Але навчання не закінчив через конфлікт з викладачами. Однак це не завадило Владиславу досягти блискучих результатів і здобути визнання у своїй сфері.

Ще під час навчання Владислав Єрко почав працювати над кіноплакатами, за які отримав перші міжнародні нагороди. Згодом співпрацював із видавництвом «Молодь».

Але ще до 1989 року в художника не було сформованого стилю. Одним із найбільш значущих впливів на нього мав словацький графік Альбін Бруновський. Знайомство з роботами Бруновського стало для Єрка відкриттям – він відчував у них близьку йому пластику та стиль. Впродовж трьох-чотирьох років занурювався у його творчість, всотуючи все можливе, та зрештою знайшов власний шлях, інтегрувавши цей вплив, але не розчиняючись у ньому.

Художник обирає лише цікаві йому проекти, тому уникає створення обкладинок, зосереджуючись на дитячій ілюстрації, хоча вона була малоприбутковою.

Для видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» Єрко створив ілюстрації до «Снігової королеви» Ганса Крістіана Андерсена, працюючи над книгою два роки. Вона отримала Гран-прі конкурсу «Книжка року-2000», а в 2005 році стала бестселером англійського видавництва «Templar». Пауло Коельо назвав її «найдивовижнішою серед дитячих книг».

Він малює інтуїтивно, ніби в автоматичному режимі, а вже потім адаптує роботу під редакторські правки. Спочатку уявляв «Снігову королеву» зовсім інакшою – монохромною, без тривимірної перспективи, більш формальною та пласкою. Однак після розмови з Іваном Малковичем, який добре знає дитячі вподобання, змінив підхід. Єрко не з тих, хто вперто відстоює кожну деталь, і готовий переробити роботу. Врешті виходить те, що виходить, але він не вважає ці книжки шедеврами чи витворами мистецтва. Владислав також оформлював твори Пауло Коельо та Джоан Роулінг, яка високо оцінила його обкладинку «Гаррі Поттера».

Ранні роботи, зокрема «Снігова королева», виконані вручну. У «Казках Туманного Альбіону» 30-40 % малюнків створено традиційною технікою, решта – цифрова обробка. Він сприймає роботу в графічних програмах як продовження малювання, але уникає фільтрів, адже цифрова обробка завжди помітна. Втручання комп'ютера прискорило процес, хоча залишило відчуття компромісу.

У 2008 році його «Гамлет» здобув Гран-прі Львівського Форуму видавців, а через десять років Єрко увійшов до Почесного списку IBBY за ілюстрації до «Маленького принца».

Владислава Орел, 1 ВСР

«Душа українського кіно» — Іван Миколайчук

15 червня 1941 року в селі Чорторії Кіцманського району Чернівецької області в сім'ї прохідника-залізничника народився Іван Миколайчук – видатний український кіноактор, сценарист, режисер та письменник, лауреат Шевченківської премії 1988 року.

Він був четвертим сином у сім'ї Миколайчуків. Змалку допомагав батькам по господарству, трудився в полі. До школи ходив у сусіднє село Брусниці, грав у місцевому аматорському театрі. Коли йому було 14 – вперше потрапив на кіносеанс, і фільм справив на нього незабутнє враження. Це була роль старого Івана, батька Софії у виставі «Безталанна» за п'єсою Михайла Старицького. У селі Чорторії існувала своя театральна труппа, яка майже щомісяця ставила спектаклі, але чоловіки навідріз відмовилися грати старого німецького солдата. Вистава витримала 36 показів протягом трьох років. Відтоді в хлопця з'явилася заповітна мрія – присвятити своє життя мистецтву.

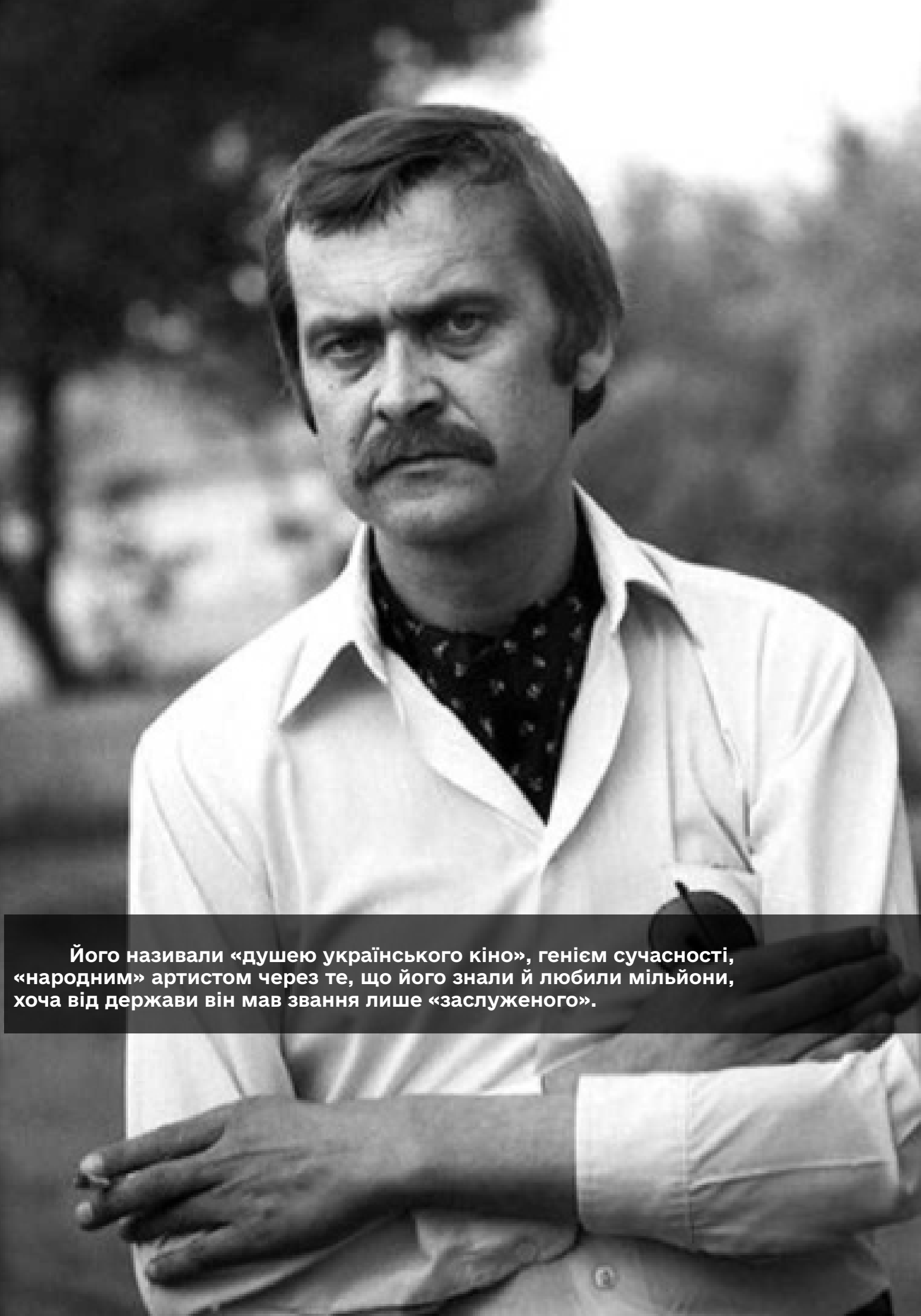
У 1957 році Іван Миколайчук закінчив музичне училище, а за чотири роки – студію Чернівецького музично-драматичного театру імені Ольги Кобилянської. З 1963 до 1965 роки навчався на кіноакторському факультеті Київського інституту театального мистецтва імені Івана Карпенка-Карого. Його одногрупниками були Раїса Недашківська та Борислав Брондуков. Саме Володимир Івченко запропонував Сергію Параджанову спробувати свого студента на роль Івана Палійчука у фільмі «Тіні забутих предків».

У 17 років Іван написав перший кіносценарій «Живий хрест у мертвій діброві», на основі реальної історії про сільських Ромео і Джульєтту. Іван був не лише актором та режисером, але й сценаристом та навіть автором музичного оформлення своїх фільмів. На творчому рахунку Івана Миколайчука – 34 кіноролі, дев'ять написаних сценаріїв, дві режисерські роботи.

Іван Миколайчук був зіркою світового масштабу. Коли картину «Білий птах з чорною ознакою» у 1971 році на кінофестивалі «Fest» у Белграді побачив Ніл Армстронґ, він попросив про зустріч із Миколайчуком, потис йому руку й сказав: «Іване, із тобою я готовий знову летіти на Місяць!». А Жан-Поль Бельмондо, дізнавшись, що Миколайчук знімається в Болгарії, прийшов на знімальний майданчик і запросив на кілька годин до бару перед своїм відльотом. Коли їм запропонували перекладача, Бельмондо сказав: «Якщо двом таким акторам, щоб зрозуміти один одного, потрібен хтось іще, то акторська справа взагалі нічого не варта на цьому світі». Вони провели вечір удвох, так і не зронивши жодного слова.

Ще в юності циганка наворожила Івану Миколайчуку, що він проживе лише 25 років. Актор помер від раку шлунка 3 серпня 1987 року – через чотири дні після срібного весілля з дружиною Марічкою. Похований на Байковому кладовищі. На могилі встановлено білий кам'яний хрест, на якому вибито слова народної пісні.

Богдан Хірський, 2 ВСР

Його називали «душею українського кіно», генієм сучасності, «народним» артистом через те, що його знали й любили мільйони, хоча від держави він мав звання лише «заслуженого».

Квітка Цісик - золотий голос української пісні

Співачка Квітка Цісик свого часу підкорила США своїм унікальним голосом. Але як вона, артистка з родини українських емігрантів, змогла стати популярною у Сполучених Штатах? Поговоримо сьогодні про те, як Квітка Цісик закохала США в культуру нашої країни ще у 70-80 роках.

Квітослава-Орися (Квітка) Цісик народилася 4 квітня 1953 року в нью-йоркському районі Квінз в сім'ї Іванни та Володимира Цісиків – післявоєнних емігрантів із заходу України. Батько з дитинства навчав доньок грати на скрипці та фортепіано. Так Квітка пізнала скрипку в чотири роки. Її сестра Марія Цісик стала відомою піаністкою, була директоркою Консерваторії Сан-Франциско, вела майстер-класи в Карнегі-холі.

Захоплення Квітки музикою було помітним ще з дитячих літ. Дівчинка володіла дивовижним голосом – колоратурне сопрано. Вона могла братися за будь-який репертуар, легко переходити від джазу до оперних арій. У родині всіляко підтримувався інтерес Квітки до української мови. Її батьки говорили винятково українською, дівчинку виховували у традиціях нашої країни.

У молодості Квітка Цісик почала співати в американських барах. **Вона виконувала українські пісні, а коли їй доводилося співати щось інше, то завжди наголошувала, що наші пісні – найкращі.**

Її голос швидко помітили рекламні агенти і запросили співачку до співпраці. Солодкий спів дівчини міг привабити людей, а тому вона стала одним із найвідоміших рекламних голосів – співала для таких відомих компаній як: «Coca-Cola», «Pepsi-Cola», «McDonald's», «Burger King», «American Airlines». Найпопулярніша її співпраця була із Ford Motors, де вона була єдиним голосом компанії протягом 16 років. Її музичний джінгл «Have You Driven a Ford Lately» прослухали мільярди разів.

Окрім цього, Цісик успішно співпрацювала з Вітні Хьюстон та Майклом Джексонем як бек-вокалістка і допомагала артистам із записом пісень. Але водночас співачка ніколи не забувала про українську пісню. У ті часи не існувало якісних записів українських альбомів. Тому у 1980 році Цісик випустила свій альбом українською. Платівка коштувала понад 200 тисяч доларів. Їй вдалося донести до людей українські мелодії, слухачі почули бандури, скрипки, гітари, барабани та навіть симфонічний оркестр. Цей альбом сподобався меломанам, а за 9 років вона випустила другу платівку – альбом «Два кольори». Обидва альбоми були номіновані на премію «Grammy» у категорії «Contemporary folk» у 1990 році.

Найуспішніша пісня виконавиці – «You Light Up My Life», виконана для однойменного фільму 1978 року. За неї Квітка Цісик отримала премію «Оскар» у категорії «Найкраща музика, оригінальна пісня». Також пісня отримала «Золотий глобус» у категорії «Найкраща оригінальна пісня до кінофільму».

Квітка Цісик померла 29 березня 1998 року в Нью-Йорку, за кілька днів до свого 45-річчя. Причиною смерті став рак молочної залози. На жаль, ця хвороба була фатальною для неї, як і для її матері та сестри. Вона посмертно стала лауреаткою Міжнародної літературно-мистецької премії імені М.Лисенка «Рапсодія» за видатний внесок в українське та світове мистецтво. Її блискучий талант та геніальна творчість назавжди залишиться у серцях мільйонів українців та іноземців.

Дар'я Райкова, 1 ВСР

«Шукай!»: Київ у мініскульптурі

Щоразу, коли подорожуємо різними містами, ми обов'язково знаходимо їхні особливості. Наприклад, у Луцьку це кликуни, а в Ужгороді – мініскульптура. У Києві також є своя цікавинка, це проект «Шукай!», який знайомить мешканців і гостей міста з його історією, мистецтвом та цікавими фактами через маленькі скульптури.

Проект «Шукай!» з'явився у 2018 році, автор – Юлія Бевзенко, гід та засновниця екскурсійного бюро «Секретний дворик», яку також називають «амбасадоркою Києва». Головна ідея проекту – розповісти про Київ цікавим, простим і доступним способом, який залучає людей до пошуку та дослідження міста. Мініатюри відображають цікавих особистостей, історичні події, важливі місця та за-

галом культурні особливості. Станом на 2024 рік у Києві встановлено 47 таких скульптур, їхня кількість зростає з кожним роком. Відповідно до плану на 2025 рік, з'являться ще три нові мініатюри. Проект завжди радий новим меценатам, які готові підтримувати його та допомагати розвиватися.

Кожна скульптура – це маленька історія, яка впливає на почуття і емоції. Мініатюри можна знайти за допомогою спеціальної карти, що доступна на сайті проекту. А познайомитися з кожною скульптуркою можна за допомогою індивідуальних QR-кодів, які зробили для зручності користувачів. Скануючи код, відвідувач отримує доступ до детальної інформації про скульптуру, її значення та історію.

Наприклад, у жовтні 2024 року з'явилася мініатюра біля Київської перепічки, і тепер кожен охочий може не лише скуштувати стрітфуд, а й ознайомитися з витоками його існування.

На Аскольдовій могилі є скульптура «Герої», яка розповідає нам про трагічні події сьогодення. Вона з'явилась у березні 2024 року. Ця скульптура була встановлена на кошти засновників проекту, усі зібрані кошти були передані підрозділу «На щиті».

Проект «Шукай!» – це чудова можливість відкрити Київ по-новому, навіть без гіда. Він заохочує людей бути зацікавленими, звертати увагу на деталі та відкривати для себе унікальні сторінки історії столиці України. Завдяки мініатюрам Київ стає особливим, а його культурна спадщина – доступнішою.

Єлизавета Дмитренко, 2 ВСР

Феномен Павлюка: чому «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» стала хітом

Певно, не існує людей, які б не чули ім'я цього автора, або ж про його вже легендарну книгу «Я бачу, вас цікавить п'ятьма». У травні 2024 року видавництво «Старого Лева» повідомило про вражаючі продажі роману — понад 100 000 примірників. Розглянемо, що саме стало причиною такого шаленого успіху серед сучасної української художньої літератури.

Проаналізувавши відгуки, варто зазначити вміння роману тримати у напрузі та інтризі від першої до останньої сторінки настільки правдоподібно, що аж не віриться, що все не по-справжньому. Як ми знаємо, люди прагнуть нових, сильних емоцій та гострих відчуттів, а роман «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» майстерно задовольняє цю потребу. Книга чіпляє на міцний, емоційний гачок і кожен, хто бодай раз прочитав відгук, захотів й собі це прочитати, а чи відгукнуться йому події так само?

Легкий та динамічний стиль письма сприяє швидшому зануренню в авторський світ детективних пригод. Це ще одна з причин стрімкої популярності цього роману. Привертає увагу й велика кількість деталей у поєднанні з неспішним ритмом подій, при цьому читач занурюється в атмосферу української провінції, що вже викликає якийсь відгук у душі. Постійні алюзії на інші відомі твори лише додають книзі глибини.

Люди активно діляться своїми враженнями у соцмережах, вони називають роман «найсильнішим і найцікавішим твором сучасної української літератури», що й створює шалений ажіотаж довкола нього, оскільки живі, щирі відгуки завжди працюють краще за найпривабливіші анотації та описи.

Єва Буняк, 1ВСР

Сучасний український театр: огляд на «Конотопську відьму»

Український театр сьогодні – це поєднання традицій та новаторства. Він відзначається різноманітністю та новим підходом до висвітлення тем. Театр переживає відродження, зберігаючи традиції й водночас впроваджуючи європейські театральні практики.

Після початку повномасштабного вторгнення театр став інструментом для осмислення війни. Він не лише відображає реалії війни, але й активно впливає на суспільство. Вистави часто порушують питання патріотизму. Режисери використовують театр як засіб для обговорення соціальних проблем, які зараз є дуже поширеними: гендерна рівність, свобода слова, права людини.

Зараз театри експериментують з формами та жанрами, використовуючи інтерактивні елементи, такі як відео та звукові інсталяції. Дедалі частіше актори під час вистави починають взаємодіяти з глядачами. Це допомагає більше занурити аудиторію в театральне дійство.

Розгляньмо виставу «Конотопська відьма». Напевно, більшість бачили уривки в соціальних мережах, вони набирають багато переглядів. Квитки на виставу купити не реально, їх розбирають за лічені хвилини.

Вперше інсценізацію повісті зробив режисер Богдан Жолдак у 1982 році.

Вистава режисера Івана Уривського стала найяскравішою та найобговорюванішою в Україні. Сам автор зазначає, що це «казка для дорослих з жорстоким фіналом». Повість розповідає про «смутне й невеселе» життя містечка Конотоп. Пан сотник Микита Забрюха сватається до хорунжівни Олени, але отримує гарбуза, бо панночка закохана в судденка Дем'яна Халевського. Конотопський писар Прокіп Пістряк намовив Забрюху топити відьом, бо ті «нечестиві баби» дощі покрали, «затворивши хляби небеснії». За фантастичність і містику в повісті відповідає відьма Явдоха Зубиха, яка наводить ману на героїв і одружує Олену з Дем'яном, Забрюху – з «гнусообразною» Солохою, а Пістряка – з наймичкою Пазькою.

Режисер майстерно створив атмосферу містики та гротеску, що підсилює емоційний вплив вистави на глядачів. А ще вистава зачіпає соціальні та політичні теми, які є актуальними для українського суспільства.

З огляду на вищесказане, «Конотопська відьма» – це яскравий приклад того, як класичний твір може бути адаптований до сучасних реалій.

Отже, сучасний український театр формує національну ідентичність, розвивається, знаходить нові форми та методи та реагує на зміну часу та відіграє ключову роль у культурному житті України.

Марія Сойма, 1 ВСР

Бенксі та Україна: як на Київщині з'явилися нові графіті

Бенксі – найвідоміший вуличний митець, його роботи відомі у всьому світі. Картини Бенксі зрізають зі стін та продають за мільйони доларів. Кожне нове графіті викликає у людей фурор, ажітаж.

Попри таку популярність особистість Бенксі досі не розкрито. За найпопулярнішою версією, художник народився 1974 року у місті Бристолі, яке в 90-х вважалося ледь не столицею світового андеграунду. Саме у Бристолі й були помічені його перші роботи. Наприклад, мурал «The Mild Mild West» 1999 року, на якому зображений плюшевий ведмедики, що кидає коктейль Молотова в групу поліцейських. Насправді, подібний посил – непокоя поліції, часто буде в майбутніх роботах автора. Адже як тоді, так і зараз стріт-арт здебільшого вважається незаконною діяльністю та вандалізмом. А отже, Бенксі часто стикався і стикатиметься з потенційними проблемами.

Цим, до речі, і зумовлений його спосіб створення графіті – трафарети. Це допомагає якнайшвидше впоратися з нанесенням малюнка на стіну чи будь-що інше та мінімізувати шанс потрапити комусь на очі. Це також подарувало митцю впізнаваність. Водночас, через простоту виконання графіті Бенксі часто імітують та намагаються видати за оригінал. Таке траплялось навіть в Україні. Проте, оскільки митець має власну сторінку в Інстаграм, він або спростовує таку інформацію, або ділиться процесом створення роботи. Звичайно, анонімно.

Графіті Бенксі слугують своєрідним лакмусовим папірцем подій у світі. Відомі своїм злободенним і метафоричним сенсом, графіті стали способом висловлювання, якого тепер так чекають люди. Один із найпопулярніших образів, створених Бенксі, – «Girl with Balloon». Маленька дівчинка, яка тягнеться за повітряною кулькою у формі сердечка, але цю кульку здуває вітер. Роботу можна витлумачити як метафору неминучої втрати дитинства. Вперше таке графіті з'явилося в 2002 році в Лондоні і надалі його бачили в інших містах. Бенксі, безсумнівно, є не лише соціальним, але й політичним художником. Одна з найтиражованіших його робіт з'явилася на тлі ізраїльсько-палестинського конфлікту у 2005 році. Це «Flower Thrower», або «Метальник квітів». Графіті зображує палестинця в масці, що кидає букет квітів замість коктейлю Молотова.

В Україні перші графіті з'явилися в 2018 році у Києві, наступного дня після виступу гурту «Massive Attack», з яким часто пов'язують особистість Бенксі. Це були зображення двоголового стервятника з пістолями замість голів та відомого бенксівського щурика з парасолькою. Та невдовзі митець в Інстаграм спростував авторство робіт, а згодом у підміні зізналися київські маркетологи. Справді підтверджених робіт Бенксі в Україні всього сім, помічені вони були на стінах будинків у Бородянці, Ірпені, Гостомелі, Горенці та Києві. Авторство митець підтвердив 14 листопада 2022 року в соцмережах.

Отже, **«Гімнастка»** – один з перших помічених муралів. Нанесений на стіну пошкодженої від російських ракет будівлі у Бородянці. Зображена гімнастка балансує на купі уламків. Подібна за настроєм гімнастка з'явилася і в Ірпені – **«дівчина зі стрічкою в руці танцює над дірою в будинку»**. Наступне графіті – **«Змагання з дзюдо»**, Бородянка. Цього разу митець зобразив маленького хлопчика, який кидає чоловіка в кімоно з чорним поясом на підлогу, що нагадує змагання з дзюдо. Символічно, адже це метафора на вторгнення росії на територію України.

ни і, звісно, нашу майбутню перемогу. Графіті нанесене на стіну зруйнованого житлового будинку. 20 лютого, щоб нагадати про рік від початку повномасштабного вторгнення, «Укрпошта» випустила поштову марку з репродукцією саме цього муралу. Через тиждень Бенксі підтвердив поштову марку у своєму Інстаграмі.

Четверте графіті помічене у Києві на одному з блокпостів. **«Діти граються»** – хлопчик і дівчинка, намальовані на бетонному оборонному блоці. Вони розважаються на гойдалці, замість якої – протитанковий їжак. Символічно. На жаль, саме таке дитинство зараз є реальністю. Цікавим є й наступне трафаретне зображення – **жінка з бігуді, в халаті, протигазі та з вогнегасником**. І стоїть ця пані на стільці, який явно був там раніше за малюнок. Графіті помічене в Гостомелі. А в Горенці – **бородатий чоловік, що приймає ванну в зруйнованому будинку**. Обидва графіті можуть символізувати втручання війни у мирне життя українців. І наостанок – зображення **шасі російської ракетної системи**. Проте, замість того, аби перевозити ракети з ядерними боеголовками, перевозить те, що на стіні з'явилося раніше за Бенксівський трафарет.

Після створення цієї серії графіті повідомлення про таку подію з'явилося в усіх головних світових медіа, тож Бенксі зміг привернути увагу величезної кількості людей до України. І той факт, що Бенксі висловився на цю тему, підтверджує нашу боротьбу з окупантами як головну проблему людства.

Поліна Власенко, 2 ВСР

Козацький скоропис: письмо як мистецтво

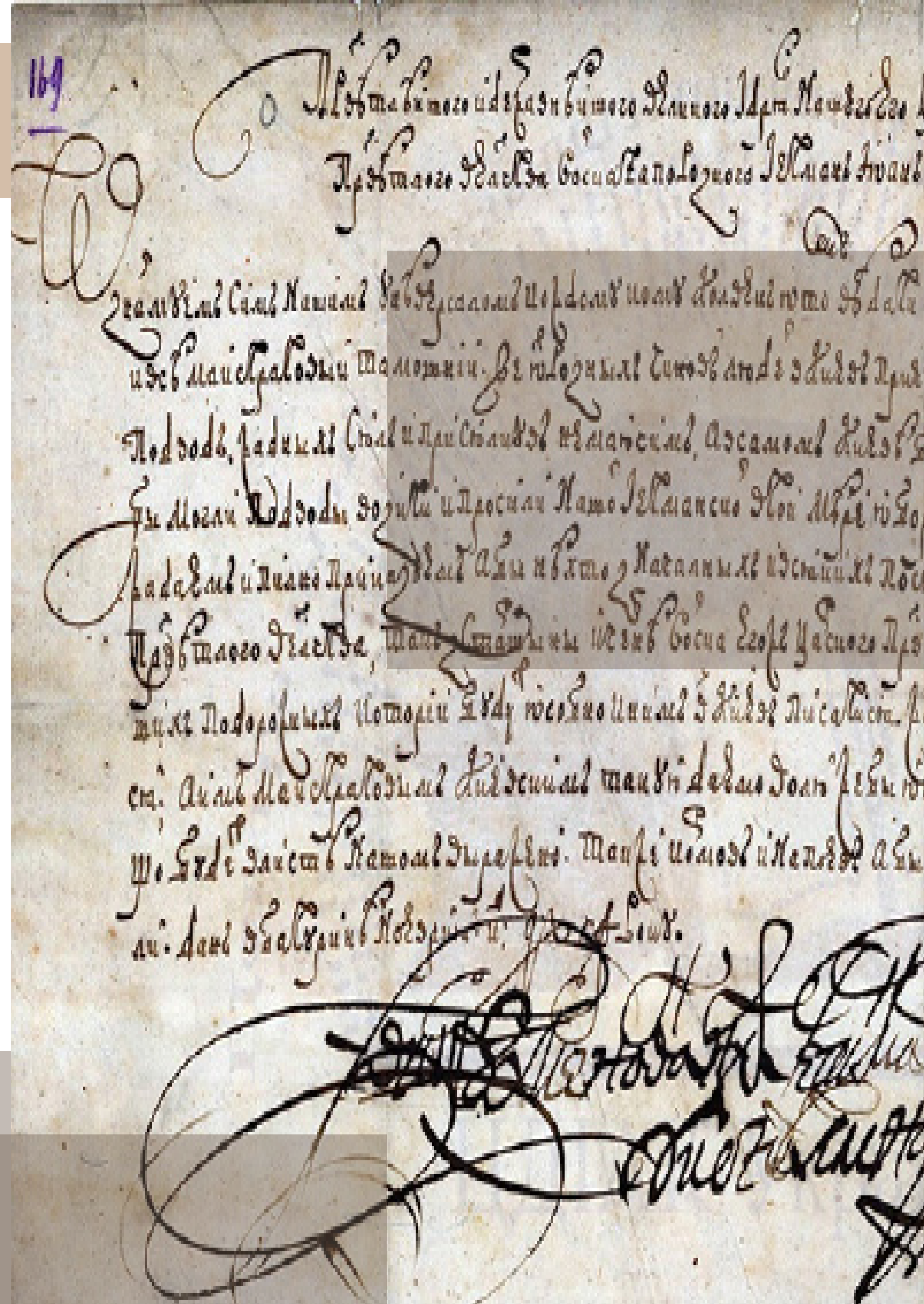
Як відомо, першим нашим офіційним шрифтом є устав. Він характерний для XI – XIV століття. Через незручність написання на зміну йому приходять півустав. Цьому шрифту властиві не такі строгі правила письма, допустимі похибки в розмірі літер. А от третій тип письма – скоропис. Прийнято вважати, що він на тій скоропис, що має писатись швидше за попередні варіанти шрифтів. Найбільший розвиток скоропису відбувся у XVII столітті, коли виникла потреба в швидкому темпі письма. Цікаво, що від ранніх шрифтів скоропис також відрізняється своєю гнучкістю. Якщо в півуставі варіативність написання літер була вкрай мала, а в уставі – взагалі відсутня, то писарі, що послуговувались скорописом, могли використовувати різні начерки навіть в одному слові.

Козацький або український скоропис – це історичний стиль каліграфії. Від скоропису сусідніх держав козацький відрізняється низкою особливостей: різні начерки одних і тих же літер; інший характер письма в цілому; різновиди, що склалися залежно від регіону і традицій. Основними почерками були Острозький, Київський та Чигиринський. Скорописом переважно писали документи військових і ратушних канцелярій Війська Запорозького, наприклад, універсал гетьмана Григорія Лободи 1595 року.

Скоропис писали винятково пташиним пером. У шрифті передбачались дрібні літери, нахил, різноманітні петельки і хвостики, що робили скоропис дійсно візуально привабливим. А задля ще більшої економії часу слова часто скорочували. У скорописі не всі літери виконували декоративну роль. Наприклад, як паузи використовували літери **Л, П, М, О** тощо. А основу естетичного вигляду брали на себе **С, Б, К, З, Д**. До того ж, у скорописі навіть з'єднувальні лінії між буквами слугували певним оздобленням. Прийомів, що використовувались на письмі цим шрифтом, – безліч. І саме це й робить його таким унікальним, візуально привабливим та суспільно важливим, адже шрифт – візитівка народу.

У XVIII столітті Україна була захоплена новоствореною державою Петра I, цим і зумовлена різка заборона такого вигадливого шрифту, як козацький скоропис. Та попри жорсткі репресії про український скоропис знають, говорять та навіть навчають ним писати. А це – найголовніше.

Поліна Власенко, 2 ВСР

Нумізматика як нове мистецтво

Колекціонування – це не просто захащення квартири речами, а перш за все пристрасть. Колекціонери збирають не лише речі, а й емоції, спогади, захоплення. Нумізматика – це вивчення монет, банкнот, медалей та інших грошових знаків. У сучасних реаліях наука перетворилась на хобі. Колекції бережуть у собі трепетні спогади з дитинства, подорожей.

Барахолками чи ярмарками називають івенти, повністю присвячені торгівлі, виставкам та оцінці монет. Вони залучають міжнародну аудиторію, що складається з істориків, любителів та ін. Багато виставок пропонують послуги з оцінки та перевірки справжності монет. Взагалі спілкування є невід'ємною частиною нумізматики. Ком'юніті постійно обмінюється: як і самими екземплярами, так і

культурними звичаями й історіями. Їх об'єднує невтомний пошук чогось унікального. Під час такого обміну є шанс отримати приємне доповнення у вигляді місцевих марок чи медалей з інших частин світу.

Сенс цього хобі можна порівняти з принципом медитації – зосередженість та регулярність. Забирання монети з пошти, перекладання їх в новий альбом надає концентрації, почуття спокою. Чим глибше занурюєшся в колекцію, тим більше минуле оживає, а «сухі» історичні факти трансформуються в дещо захопливе. Так, нумізматика перетворюється у провідника крізь століття, відкриваючи нові горизонти розуміння минулого. Така діяльність в поєднанні з релаксаційною музикою чи насиченим ароматом чаю гарно допомагає відпочити від буденності.

Нумізмати, як правило справжні кінестетики, отримують задоволення від тактильного контакту. Мацання чи ковзання пальців по холодному металу передає гладкість відшліфованих граней або шорсткість старовинного карбування. Але варто зауважити, цим займаються лише в спеціалізованих рукавичках чи холдерах (пристосування, в якому зберігають монети та підтримують їх вигляд).

Монети та купюри характеризуються різним дизайном і тим, які події вони відображають. Зазвичай їх випуск пов'язаний з певною подією або пам'ятною датою, що додає унікальності та колекційної цінності. Потрібно дотримуватися певного плану, аби примножувати цінність колекції. Зібрана серія цінується набагато дорожче.

Сучасні магазини можуть запропонувати від альбомів для зберігання до книг про історію монет. Систематизація колекції – це збирання монет за певним принципом, наприклад, екземпляри певної епохи, країни й навіть періоди випуску, що збігається з роком народження.

Отже, сучасна нумізматика виходить за межі суто колекціонування і перетворюється на справжнє мистецтво, поєднуючи в собі історичну цінність, естетичну привабливість, що дозволяє розглядати монети як витвори мистецтва. Завдяки творчому підходу сучасних митців і дизайнерів це стало унікальним способом вираження культури та національної ідентичності.

Валерія Ющенко, 1 ВСР

Українська марка – історія на конверті

Відомо, що **марки – це знак оплати споживачем поштових послуг**. Але, починаючи з XIX ст., поштові марки стали своєрідним витвором мистецтва. Поштова марка вважається візитною карткою країни. Мініатюрні поліграфічні шедеври – це спільний витвір художників, видавців та поліграфістів. Першого березня 1992 року вийшла в світ перша сучасна українська марка. Якість марок залежить від низки факторів, серед яких – художня довершеність оригіналу, оптимальні умови технологічного процесу виготовлення, досконале обладнання, високоякісні матеріали, професійність фахівців.

Унікальність поштових марок як поліграфічного продукту підтверджується їх високою роздільною здатністю відбитків, наявністю елементів захисту від підробки, особливими друкарсько-технологічними властивостями паперу, особливим складом друкарських фарб.

У 1953 році Підпільна Пошта України випустила пам'ятну серію марок на честь 35-ї річниці перших поштових марок, виданих Українською Народною Республікою. Серія, створена художником Юрієм Максимчуком, відтворює ранні марки – «шагівки» – у художніх обрамленнях. У серії представлено п'ять номіналів, кожен з яких вирізняється унікальним кольором рамки та символічними зображеннями, що віддають шану історичним маркам України.

Серію випущено обмеженим тиражем 7000 примірників; на кожній марці зображено перші українські марки з номіналами 10, 20, 30, 40 і 50 шагів. Вгорі на марках зазначено «1918-1953», а знизу надпис «Підпільна Пошта України», що підкреслює їх походження. Ця серія є однією з перших та рідкісних, присвячених українській поштовій історії.

Ця насичена історією серія є даниною українській боротьбі за незалежність і втілює символи та дух Української Народної Республіки через майстерно створені образи кожної поштової марки.

Христина Іванойко, 2 ВСР

Новини за березень

Весна розпочалася насичено, адже з **5 березня** у колежі стартували Шевченківські дні – тиждень заходів, присвячених вшануванню пам'яті видатного українського поета Тараса Григоровича Шевченка.

Декада розпочалась презентацією вистави «Сон Шевченка» від студентів Інституту культури і креативних індустрій Київського національного університету технологій та дизайну під керівництвом режисерки-постановниці Алли Бінеевої.

7 березня викладачки циклової комісії образотворчого мистецтва і дизайну провели майстер-клас з технік флюїд-арту. Цього ж дня у приміщенні практико-тренінгового центру коледжу відкрилася виставка «Квіткові фантазії», де основною темою експозиції стали квіти, виконані в різноманітних техніках живопису.

10 березня завдяки цикловій комісії іноземних мов Шевченко зазвучав англійською! Відбувся поетичний марафон «Шевченківські читання «Thoughts of Mine». Учасники заходу натхненно декламували вірші Тараса Шевченка англійською мовою. Поетичний марафон став не лише чудовою нагодою вшанувати пам'ять великого Кобзаря, але й продемонстрував високий рівень володіння студентами англійською мовою.

11 березня 2025 року в рамках Шевченківського березня для студентів 3 курсу освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» проведено майстер-клас «Образ Т. Шевченка в мистецтві екслібрису». Під час заходу студенти дізналися про історію та особливості мистецтва екслібрису, художні засоби відображення образу Тараса Шевченка та ключові стилі та техніки створення книжкового знаку.

Також 11 березня 2025 року відбулася зустріч студентів 3 і 4 курсів з представниками Державної прикордонної служби України. Під час зустрічі Анастасія Шапошнікова розповіла студентам про особливості навчання в Національній академії державної прикордонної служби України та переваги контрактної служби в ДПСУ.

12 березня 2025 року відбувся День відкритих дверей. На зустрічі були присутні 158 гостей з різних районів м. Києва та Київської області. Представники адміністрації та викладацького складу Коледжу провели консультації з питань вступної кампанії 2025 року, розповіли про особливості освітнього процесу та можливості подальшого працевлаштування випускників. Щоб краще ознайомити майбутніх абітурієнтів зі спеціальностями, були проведені цікаві заходи:

- майстер-клас з виготовлення листівки-колажу;
- тренінги «Зміст соціально-педагогічної діяльності» та «Як знайти своє покликання»;
- інтерактивна лекція «Навчитися вчитися»;
- віртуальна краєзнавча екскурсія «Історія транспорту в м. Києві»;
- презентації спеціалізацій «Фізична культура», «Музичне мистецтво» та спеціальності «Перформативні мистецтва», під час яких учасники отримали вичерпну інформацію про підготовку здобувачів освіти за представленими спеціальностями.

Ксенія Москаленко, 2 ВСР

День коледжу

Весна в коледжі завжди активна. Як тільки з'явилися перші теплі промінчики сонця, на стадіоні вже чути всіх і звуки гри, бо студенти виходять на фізкультуру. У внутрішньому дворіку, в затінках квітучих вишень, малюють художники. А якщо це все з'єднати в одне дійство? Ось так минув четвер, 17-го квітня. Ми відсвяткували день Коледжу!

Почали з ранку, з благодійного аукціону, де збирали кошти на потреби 112 бригади Територіальної оборони та 93 окремої механізованої бригади «Холодний Яр».

—Всі лоти — це роботи студентів нашого коледжу, зокрема другого курсу спеціальності «Образотворче мистецтво». Також свої роботи представляють наші випускники минулого року. І там ви зможете побачити роботи моєї циклової комісії: зокрема мої, Олени Казіміренко, Ольги Овчаренко. Для наших викладачів ми зробили сюрприз: кожен викладач за донат може купити шарж на себе, — розповідає Юлія Шеменьова, заступниця директора з навчально-виховної роботи, організаторка аукціону.

Далі було багато заходів. На стадіоні та в спортивній залі розташувалося «Місто спорту». Ігри на будь-який смак: шахи, шашки, волейбол, класики та змагання зі швидкісного складання кубика Рубіка. У внутрішньому дворіку розмістилися творчі майстерні, майстеркласи з композиції, каліграфії та виготовлення штампів у техніці ліногравюри.

Також «Місто творчості» потішило відвідувачів благодійним майстеркласом з писанкарства. В аудиторіях коледжу працювали «Місто професійного зростання» та «Місто успішних випускників». Колишні студенти коледжу та представники різних професій спілкувались зі студентами, надихаючи на нові професійні здобутки. Ми командою зазирнули на майстерклас від випускниці нашого коледжу Надії Кравченко.

— Мені дуже приємно, що мене запросили провести сьогодні майстерклас для першого курсу саме на день Коледжу. Я сподіваюсь, що студенти взяли з мого заняття для себе те, що було їм потрібно, — поділилась з нами Надія.

І в очікуванні нової вступної кампанії наше свято завершилось днем відкритих дверей для майбутніх абітурієнтів. Представники студради провели всім охочим екскурсії приміщенням коледжу, в актовій залі відбулося знайомство з освітньо-професійними програмами, правилами вступу, іспитами та консультація щодо усної співбесіди з української мови.

Це був довгий та насичений день, наповнений усмішками, сміхом, танцями та шаленою мотивацією. Слухаючи колишніх студентів та спілкуючись з майбутніми, хочеться рухались лише вперед, щоб вони могли пишатись і говорити: «А ми навчалися в одному коледжі!». День Коледжу — це свято про єдність. Адже неважливо, з якої ти групи, коли ваші написи на «Стіні Мрій» поряд.

Ксенія Москаленко, 2ВСР

я ?

знаєш, я потопаю в думках своїх
часом не можу знайти бажаний беріг
того блаженного кінця тортур моїх
не вистачає його щоб мене зберіг

а його і не було, була я і той потік
який змінив життя з голови до ніг
хвилі буяли нещадно завдавши кровотік
стікаючи душа моя шукала барліг

пошуки закінчились не починаючись
стражденний прибій почав стихати
зібрала клаптики свої захлинаючись
знайшла сили дати відповідь - ти

Маргарита Сікало, 3 ВСР

Під рясою покровою вечірніх откровень

Я знову набираюся повітря щоб сказати..

Мої слова болючим холодом пробрались до
легень

Й застрягли там, не взмозі просочись крізь
моральні ґрати

В понурій тиші затаїла безнадія

І жовтим світлом ліхтаря мені сліпуча правда
засльозила очі

Лише плекаючий обман тебе зігріє

А я катуюче мовчу, тобі в лице. Тут, зараз, під
покровом ночі

Христина Зеленюк, 1 ВСР

п

**Ви догортали до кінця!
Редколегія «Nota Bene» дякує за підтримку!
Слава Україні!**

nota_bene.fku